

Wprowadzenie

W warunkach gospodarki rynkowej ważnymi czynnikami rozwoju gospodarczego, społecznego i kulturowego są wykształcone postawy przedsiębiorcze, umiejętność współpracy oraz zdolność jednostek do organizacji działalności gospodarczej w warunkach zmieniającej się chłonności rynku i pojawiających się nowych potrzeb. Istotną rolę odgrywają także ogólne procesy polaryzacyjne, różnicujące poziom rozwoju poszczególnych układów przestrzennych oraz działania zmierzające do ich wyrównywania. Mechanizmy te w znacznym stopniu są związane z poziomem rozwoju bazy ekonomicznej różnej skali układów przestrzennych oraz uwarunkowaniami politycznymi i jakością wdrażanych instrumentów prawnych. W zasadniczym stopniu wpływają one na możliwości rozwoju przedsiębiorczości w różnej skali układach przestrzennych, od skali lokalnej przez skalę regionalną do skali krajowej. Duże znaczenie dla rozwoju gospodarczego mają również odpowiednie zasoby kapitału ludzkiego i społecznego, pobudzające zachowania przedsiębiorcze poszczególnych osób, przedstawicieli administracji centralnej i układów samorządowych.

W tym nurcie znajdują się prace badawcze przedstawicieli różnych ośrodków krajowych i zagranicznych podejmujących problematykę uwarunkowań rozwoju przedsiębiorczości, publikowane w niniejszym tomie. Autorzy wyszli z założenia, że nasilające się procesy postępu technologicznego stwarzają nowe możliwości rozwoju gospodarczego, społecznego i kulturowego oraz kształtują nowe relacje między podmiotami gospodarczymi a otoczeniem, wpływając na zmianę uwarunkowań rozwoju przedsiębiorczości w różnej skali układach przestrzennych. Podejmując tematykę rozwoju lokalnego, zwrócono uwagę na uwarunkowania krajowe i międzynarodowe, które w opinii inwestorów zagranicznych i przedsiębiorców krajowych wpływają na ten proces. Szczególnie uważnie potraktowano zagadnienie ograniczania barier rozwoju przedsiębiorczości związane w znacznym stopniu z wdrażaniem instrumentów prawnych oraz z sytuacją finansową podmiotów gospodarczych i gospodarstw domowych. W roczniku podjęto również problematykę możliwości rozwoju przedsiębiorczości w różnej skali układach przestrzennych, wychodząc od metropolii, którą jest Kraków, przez warunki kształtowania przedsiębiorczości w małych miastach regionu łódzkiego w świetle opinii właścicieli firm, aż do zarysowania działań samorządu terytorialnego na rzecz przedsiębiorczości w partnerstwie z instytucjami nauki i biznesu w Rybniku. Podano także przykłady wpływu przedsiębiorczości na kształtowanie miejskiej przestrzeni publicznej, rozwój energetyki odnawialnej oraz motywy migracji Polaków w strefie nadgranicznej. Podkreślono znaczący wpływ środków pochodzących z Unii Europejskiej na rozwój lokalny na przykładzie Miechowskiego Stowarzyszenia Gmin, a także na kształtowanie bazy turystyczno-sportowej w Gliwicach oraz rozwój turystyki w obszarach przygranicznych, szczególnie północno-wschodniej i wschodniej Polski.

Kolejna grupa prac dotyczy wpływu przedsiębiorczości na rozwój podmiotów gospodarczych. W tej części podniesiono problematykę kształtowania przedsiębiorczości akademickiej oraz zaprezentowano koncepcję modelu biznesowego w mikroprzedsiębiorstwie, wykorzystującego reguły gospodarki opartej na wiedzy. Zwrócono również uwagę na ewolucję kosztów, jakość funkcjonowania przedsiębiorstw, skuteczność i efektywność narzędzi komunikacji marketingowej oraz tendencje przemian działalności handlowo-usługowej w układach lokalnych. Przedstawiono możliwości rozwoju przedsiębiorczości w formie agroturystyki oraz uwzględniono problematykę postaw konsumenckich.

Bardzo ważnym czynnikiem rozwoju przedsiębiorczości jest odpowiednie przygotowanie kadr oraz kształtowanie korzystnej opinii społecznej sprzyjającej rozwojowi działalności gospodarczej. W roczniku zaprezentowano różne formy edukacji oraz możliwości wykorzystania w niej idei tutoringu. Zwrócono także uwagę na rozwój kompetencji przedsiębiorczych oraz zmiany celów i treści kształcenia na poziomie szkoły średniej, a także szkół wyższych w ramach nowych kierunków studiów i specjalności. Ważnymi zagadnieniami odnoszącymi się do tej problematyki są także wirtualizacja uczelni wyższych oraz motywowanie pracowników organizujących proces edukacyjny. Istotne znaczenie w zakresie rozwoju przedsiębiorczości mają też tendencje zmian na rynku pracy, do których powinny dostosować się profile kształcenia na poziomie akademickim i ponadpodstawowym. Wskazano na konieczność dostosowania ich do oczekiwań przedsiębiorców, którzy stwarzają zapotrzebowanie na określone umiejętności potencjalnych pracowników. Istotną rolę dla kształcącej się młodzieży odgrywają w tym względzie lokalne i regionalne rynki pracy. Na podstawie teorii instytucjonalnej przedstawiono też zróżnicowanie wyników kształcenia szkolnictwa ponadpodstawowego.

Tom kończą notatki z praktyki szkolnej, w których uczniowie zaprezentowali funkcjonowanie swojej szkoły, zwracając uwagę na kształtowanie w niej konstruktywnego myślenia, oraz opis działań na rzecz edukacji w zakresie przedsiębiorczości podejmowanej przez Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie.

Zaprezentowane prace dokonują analizy uwarunkowań rozwoju przedsiębiorczości w wybranych aspektach. Należy wnosić, że problematyka rozwoju przedsiębiorczości będzie nabierała coraz większego znaczenia, a uwarunkowania będą coraz precyzyjniej poznawane dla celów kreowania racjonalnych strategii rozwoju społeczno-gospodarczego i kulturowego układów przestrzennych, zwłaszcza lokalnych i regionalnych. Mamy nadzieję, że zamieszczone w tomie artykuły pobudzą do poszukiwania nowych ujęć tej bardzo ważnej problematyki, która wpływa na ogólny rozwój społeczno-gospodarczy i podniesienie konkurencyjności przestrzeni krajowej.

Zbigniew Ziolo i Tomasz Rachwał